

УДК 378:004

О.П.Крупський, А.А.Гальченко

Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара

ПРОФЕСІЙНА ТА ЕКОНОМІЧНА КУЛЬТУРА ЯК КОНКУРЕНТНА ПЕРЕВАГА СТУДЕНТІВ – МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОРГАНІЗАЦІЙ

У статті розглянуті основні аспекти професійної та економічної культури як необхідність особистісного розвитку студентів-менеджерів. Авторами були проаналізовані основні проблеми щодо розвитку професійної та економічної культури у вищих навчальних закладах. За результатами дослідження були запропоновані заходи щодо вирішення даної проблеми.

Ключові слова: менеджер, студентський вік, професійна культура, економічна культура, бізнес середовище.
Лім 10.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Успіх менеджера в системі управління багато в чому залежить від індивідуальних якостей, особливостей його дитинства та юності, навчання, досвіду трудової діяльності та ін. Одним з найважливіших етапів розвитку менеджера є період навчання у вищому навчальному закладі. Адже саме вища освіта допомагає студенту розвинути свої здібності, індивідуальні властивості та інші якості, з якими він ввійде в нову сферу діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення даної проблеми і на яких спирається автор. Багато сучасних видатних науковців розглядають аспекти особистісного розвитку студентів у взаємозв'язку з формуванням професійної та економічної культури. У контексті цієї проблеми були опубліковані наукові роботи таких авторів як Б. Ананьєва, Н. Кузьміна, О. Бодальова, М. Дворяшина, Н. Пейсахова, В. Бодрової, Є. Клімова, А. Маркова, Т. Кудрявцева, Б. Ломова, В. Базилевича, Г. Ковальчука, І. Лукінова, В. Пинзеника, Н. Ушакова, К. Степанова та К. Абульханова.

Метою даної статті є обґрунтування необхідності розвитку професійної та економічної культури студента-менеджера.

Виклад основного матеріалу дослідження У контексті нашого дослідження необхідно у першу чергу визначити суть поняття «студентство» та «студентський вік».

Заслуга визначення студентства як особливої соціально-психологічної та вікової категорії належить психологічній школі Б. Ананьєва [1]. Автор дає таке визначення студентського віку: «Виховання спеціаліста, суспільного діяча і громадянина, опанування та консолідація багатьох соціальних функцій, формування професійної майстерності – все це становить особливий і найважливіший для суспільного розвитку та становлення особистості період життя, який позначається як студентський вік» [2].

За результатами лонгітюдного дослідження (проведеного під керівництвом Б. Ананьєва упродовж 60-70 рр., в якому брали участь понад 1800 осіб віком від 18 до 35 років) було встановлено, що студентський вік – «золота пора людини» – сензитивний період для розвитку основних соціогенних потенцій людини як особистості, під час якого відбувається: 1) формування професійних, світоглядних властивостей майбутнього фахівця; 2) розвиток професійних здібностей і сходження до вершин творчості як передумова подальшої самостійної професійної діяльності; 3) становлення інтелекту і стабілізація рис характеру; 4) перетворення мотивації та всієї системи ціннісних орієнтацій; 5) формування соціальних цінностей у зв'язку з професіоналізацією [3].

На думку Є. Клімова, у студентському віці майбутній менеджер закладає основи свого індивідуального стилю діяльності. Провідну роль у пізнавальній діяльності починає відігравати абстрактне мислення, формується узагальнена картина світу, встановлюються глибинні взаємозв'язки між різними сферами реальності. Посилюється вияв таких властивостей, як цілеспрямованість, рішучість, самостійність, ініціативність, наполегливість, вміння володіти собою, що прискорює соціально-психологічну адаптацію студента до нового середовища [4].

Аналізуючи категорію «студентство», І. Зимня наводить наступне визначення: «Студентство - це особлива соціальна категорія, специфічна спільність людей, організаційно об'єднаних інститутом вищої освіти». Досліджуючи «студентство» як соціальну групу, І. Зимня зазначає, що воно «характеризується професійною спрямованістю, сформованим стійким

ставленням до майбутньої професії, що є наслідком правильного професійного вибору, адекватності й повноти уявлення студента про обрану професію». На її думку, основними характеристиками студентства як соціально-психологічної групи є: загальний провідний тип діяльності - професійне навчання; розгорнення процесів професійно-особистісного самовизначення; висока активність у всіх сферах життя [5].

Отже, проаналізувавши різні підходи видатних вчених щодо визначення поняття "студентство" і дійшли до висновку, що студентство – це один з найважливіших періодів розвитку людини, який закладає основи знань для майбутньої професійної діяльності.

Протягом навчання в рамках університету, менеджери вивчають теоретичні складові (цикл гуманітарних, загальноекономічних, професійно-орієнтованих дисциплін) та проходять практичну підготовку (навчальна, організаційна та виробнича практика) [5].

Важливою елементом теоретичної складової мають професійно орієнтовані дисципліни, які сприяють оволодінню студентами теоретичних знань щодо сутності і функцій професійної культури [6].

Під професійною культурою майбутніх менеджерів ЗЕД ми розуміємо узагальнене відображення його особистісно-професійної компетентності в галузі менеджменту ЗЕД, яка визначає найбільш пріоритетні способи здійснення професійної діяльності, відображає його гуманістичну спрямованість і виявляється у внутрішній і зовнішній сферах. Професійна культура базується на морально-етичних переконаннях, інноваційному характері мислення та системному підході до аналізу складних виробничих ситуацій [7].

Проаналізувавши аспекти процесу соціального формування майбутнього керівника, необхідно зазначити, що розвиток професійної культури керівника нового типу потребує значних зусиль, часу, використання спеціальної стратегії навчання і виховання, особливих особистісно-орієнтованих технологій. Адже від результативності цього процесу залежить благополуччя багатьох людей і в остаточному підсумку - усієї країни.

Важливою складовою професійної культури є культура економічна. Економічну культуру можна розглядати як елемент всесвітньої економіки. Економіка є живою системою, особливим простором, в якому перебуває постійно кожна людина. Це і зумовлює необхідність формування економічного мислення і культури [8].

Важливою складовою у формуванні економічної культури студентів є отримання знань за допомогою індивідуально-специфічного досвіду викладачів та висококваліфікованих спеціалістів-практиків.

Також необхідно зазначити, що при формуванні економічної культури треба також ставити пріоритет на моральну цінність праці як на одне з провідних завдань гуманітарної підготовки фахівців. А це спричинює потребу у цілеспрямованих зусиллях формування у свідомості студентів психологічно привабливого образу підприємницької діяльності як висококваліфікованої, чесно, соціально значущої праці [9].

Аналізуючи сучасний стан вищої освіти, ми бачимо, що вона не недостатньо співпрацює з бізнес-середовищем і не здійснює належну підготовку студентів для їх майбутньої професійної діяльності. Вища освіта приділяє більше уваги теоретичним знанням, а не практичному досвіду, який насамперед цінують провідні компанії. Тому на цьому етапі у багатьох випускників ВНЗ виникають труднощі зі влаштуванням на роботу.

Це у свою чергу спричинює дефіцит кваліфікованих кадрів на підприємствах. Наприклад, хоч сфера освіти є другим за величиною сектором американської економіки з доходом понад 770 млрд. дол., проте 70% компаній зі списку Fortune 1000 відчують нестачу кваліфікованих кадрів [10-11].

Розв'язання суперечностей між вимогами до майбутніх спеціалістів у галузі економіки та бізнесу й рівнями їхньої професійної кваліфікації може здійснюватись за двома основними напрямками: 1-й – розроблення національних стандартів економічної освіти, рівнів професійної компетентності майбутнього фахівця – економіста (з урахуванням світових тенденцій); 2-й – удосконалення процесу реалізації економічної освіти (змісту економічних дисциплін і застосування інтенсивних навчальних технологій, які базуються на принципах і методах активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів) [12].

З метою формування відповідного рівня економічної культури менеджерів ми пропонуємо здійснити ряд наступних заходів:

1. Посилити економічне виховання студентської молоді, звернувши насамперед увагу на розвиток у неї таких якостей, як підприємливість і економічна активність у цілому, соціальний оптимізм, вміння самостійно розв'язувати життєві проблеми та активно брати участь в економічному житті суспільства; постіно аналізувати ринок праці з метою вчасного реагування на його зміни; застосовувати нові принципи організації навчального процесу;

2. Активізувати сумісну науково-дослідну роботу викладачів і студентів з впровадженням її результатів в навчальний процес;

3. Удосконалити практичну підготовку спеціалістів з метою отримання реального економічного досвіду;

4. Забезпечити відповідний рівень адаптаційної підготовки спеціалістів-менеджерів.

Реалізацію практичної підготовки спеціалістів буде забезпечувати бізнес, який останнім часом прагне співпрацювати з ВНЗ. Це обумовлено тим, що сучасні бізнесмени розуміють, що в умовах розвитку технологій успіх їх компаній залежить від навичок і здібностей їхніх працівників, а це потребує значних і неперервних інвестицій у тренінг і розвиток. Тому їм вигідніше вкладати гроші на початковому етапі формування спеціаліста менеджера, ніж потім його перенавчати.

Висновки: Проаналізувавши основні положення професійної та економічної культури, ми дійшли до висновку, що вони є необхідною умовою розвитку будь-якого менеджера, адже впливають на економічне мислення, свідомість та культуру. За допомогою реалізації запропонованих заходів в майбутньому ми сподіваємось, що економічна культура менеджерів буде відповідати світовим вимогам.

1. Ананьев Б. Г. Обрані психологічні праці / Б. Г. Ананьев. – М.: 1980. – Т. 1. – 230 с.
2. Введення в професію «психолог»: навчальний посібник/ І.В. Вачков та ін. – М.: Видавництво психологічно-соціального інституту, Вороніж: Видавництво НПО «МОДЕК», 2004. – 464 с.
3. Зимня І.А. Педагогічна психологія/ І.А. Зимня.– М.: Видавництво корпорація «Логос», 2009. – 382 с. – ISBN 978-5-98704-442-1.
4. Ісаєв І.Ф. Теорія та практика формування професійно-економічної культури викладача вищої школи /І.Ф. Ісаєв. – Москва, 1993. – 219 с.
5. Базилевич В. Національна культура: теорія і практика виховання студентської молоді / В. Базилевич, М. Поночовний. – К.: Освіта, 1997. – 6–7 с.
6. Капська А.Й. Основні закономірності моделювання виховного процесу //Нові технології виховання: Зб. наук. статей/ Відп. ред. С.В.Кириленко. - К.: ІСДО,1996.- 180 с.
7. Кіндзерський Ю. Інституціональні аспекти відтворення у контексті структурних трансформацій.// Економіка України. – 2006. - №2. – 4 с.
8. Скринник З., Гіптерс З. Гуманітарна підготовка студентів економічного профілю.// Психологія і педагогіка професійної освіти. – 2003. - №1. – 94 с.
9. Капська А.Й. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи (Модульний курс дистанційного навчання)/ А.Й.Капська, О.В.Безпалько, Р.Х.Вайнола. Заг. ред. І.Звереві та Т.Лактіонової. -К.: Науковий світ, 2001.- 129 с.
10. Луговий В.І. Управління освітою: Навч. посібник.-К.: Вид-во УАДУ, 1997. - 302с.